

USKLADIVANJE STUDIJSKIH PROGRAMA IZ PODRUČJA DRUŠTVENIH I HUMANISTIČKIH ZNANOSTI S POTREBAMA TRŽIŠTA RADA

Edukacija nastavnika odabranih studijskih grupa o primjeni kompetencijskog pristupa pri osmišljavanju studijskih programa

Kompetencije i ishodi učenja

Prof. dr. sc. Vesna Vlahović Štetić
Prof. dr. sc. Željka Kamenov

Siječanj/Veljača 2016.

Europska unija

Ulaganje u budućnost.
Projekt je sufinancirala Europska unija iz
Europskog socijalnog fonda.
<http://ec.europa.eu/esf/home.jsp?langId=hr>

Sadržaj ovog materijala
(publikacije) isključiva je
odgovornost
Filozofskog fakulteta
Sveučilišta u Zagrebu.

Nakon ove radionice moći ćete:

- definirati kompetencije i ishode učenja
- napisati/revidirati ishode učenja u svom kolegiju
- usporediti ishode učenja različitih studijskih razina u svom studijskom programu
- provjeriti utemeljenost raspodjele ECTS-a
- planirati rad na izradi/reviziji ishoda studijskog programa

Teorija 1. Poučavanje kao prijenos informacija – usmjereno na prijenos sadržaja

- Jednosmjerni prijenos znanja
- Gradivo se tretira kao konačno i neupitno: studenti su pasivni primatelji
- Glavni problem: količina informacija
- Neuspjeh u učenju pripisuje se studentu: studenti su nezainteresirani, ne znaju učiti
- Osobine nastavnika: superioran stav, dobro poznavanje područja, no često davanje nejasnih povratnih informacija.
- Rezultat je stručnjak - zanatlija: posjeduje puno znanja u području, ali posao obavlja rutinski.

Teorija 2. Poučavanje kao poticanje otkrivanja smisla - usmjereno na oblikovanje studentova iskustva

- Poučavanje usmjereno na razumijevanje
- Nastavnik potiče studenta da sam konstruira značenja i smisao
- Sadržaj je važan, ali i aktivni stav i mogućnost primjene
- Nastavnik je usmjeren na prepoznavanje i uklanjanje prepreka postizanju razumijevanja: korektivne primjedbe potpune i jasne
- Osobine nastavnika: kompetencija i entuzijazam, podržavajući stav - studenti su partneri
- Rezultat je stručnjak spreman na cjeloživotno učenje – spreman na unapređenja i rješavanje problema u području.

Ramsden, 1992.

Učenje rezultira promjenama (ishodima):

- u znanjima i vještinama
- stavovima i vrijednostima
- slici o sebi

kompetencije ↔ ishodi učenja

Kompetencije

Kompetencije

Kompetencije predstavljaju dinamičku kombinaciju kognitivnih i metakognitivnih vještina, znanja i razumijevanja, međuljudskih i praktičnih vještina te etičkih vrijednosti.

(Tunning projekt)

Sposobnost uporabe znanja, vještina i osobnih, socijalnih i metodoloških sposobnosti u studiju, radu ili u osobnom i profesionalnom razvoju.

(Europski kvalifikacijski okvir)

Vrste kompetencija

- generičke ili opće (prenosive u različita područja djelovanja)
- područno specifične/profesionalne (svojstvene određenoj disciplini ili struci)

Generičke kompetencije - instrumentalne

- sposobnost analize i sinteze
- sposobnost planiranja i upravljanja vremenom
- usmena i pisana komunikacija na materinskom jeziku
- znanje drugog jezika
- elementarne vještine rada na računalu
- vještine upravljanja informacijama (sposobnost prikupljanja i analize informacija iz različitih izvora)
- sposobnost rješavanja problema
- sposobnost donošenja odluka

Generičke kompetencije - interpersonalne

- sposobnost kritike i samokritike
- sposobnost timskog rada
- interpersonalne vještine
- sposobnost rada u interdisciplinarnom timu
- sposobnost komunikacije s osobama koje nisu sustručnjaci
- uvažavanje raznolikosti i multikulturalnosti
- sposobnost rada u međunarodnom kontekstu
- etičnost

Generičke kompetencije - systemske

- sposobnost primjene znanja u praksi
- istraživačke vještine
- sposobnost učenja
- sposobnost prilagodbe novim situacijama
- sposobnost stvaranja novih ideja (kreativnost)
- sposobnost rukovođenja

Generičke kompetencije

- numerička pismenost
- informatička pismenost
- korištenje stranih jezika u pismu i govoru
- pismeno izražavanje
- komunikacijske i interpersonalne vještine
- kritičko mišljenje
- rješavanje problema
- postavljanje i izvršavanje planova
- učinkovito korištenje vremena
- vještine prilagođavanja
- inicijativa i samostalnost u radu
- vještine rukovođenja i upravljanja
- vještine pregovaranja
- rad pod pritiskom
- rad u timu
- poduzetničke vještine
- dobro poznavanje opće kulture
- razumijevanje i interpretacija kulturnih simbola i značenja

Generičke kompetencije

Primjerice:

- Učinkovita primjena vještine komuniciranja s pojedincem, grupom i javnošću.
- Odgovorno surađivanje u timskom odlučivanju i djelovanju.
- Korištenje stranog jezika u stručnoj komunikaciji.

Opis kompetencije	Rang
Mogućnost analize i sinteze	
Mogućnost primjene znanja u praksi	
Temeljna opća znanja	
Temeljna primijenjena znanja	
Mogućnost pisane i govorne komunikacije	
Poznavanje stranog jezika	
Osnovne vještine uporabe računala	
Istraživačke vještine	
Kapacitet za učenje	
Kritičnost i samokritičnost	
Prilagodljivost na nove situacije	
Mogućnost generiranja novih ideja	
Vještine odlučivanja	
Interpersonalne vještine	
Sklonost timskom radu	
Uvažavanje različitosti i multikulturalnosti	
Etičnost	

Opis kompetencije	sveučilišni nastavnici (N=998)	diplomirani (5183)	poslodavci (N= 944)
Mogućnost analize i sinteze	2	1	3
Mogućnost primjene znanja u praksi	5	3	2
Temeljna opća znanja	1	12	12
Temeljna primijenjena znanja	8	11	14
Mogućnost pisane i govorne komunikacije	9	7	7
Poznavanje stranog jezika	15	14	15
Osnovne vještine uporabe računala	16	4	10
Istraživačke vještine	11	15	17
Kapacitet za učenje	3	2	1
Kritičnost i samokritičnost	6	10	9
Prilagodljivost na nove situacije	7	5	4
Mogućnost generiranja novih ideja	4	9	6
Vještine odlučivanja	12	8	8
Interpersonalne vještine	14	6	5
Sklonost timskom radu	10	13	11
Uvažavanje različitosti i multikulturalnosti	17	17	16
Etičnost	13	16	13

Specifične/profesionalne kompetencije

karakteristične za pojedinu struku

Primjerice:

- Primjena ikonografske analize u tumačenju djela likovnih umjetnosti
- Planiranje primjerenih tehnika za ispitivanje znanja učenika

Ishodi

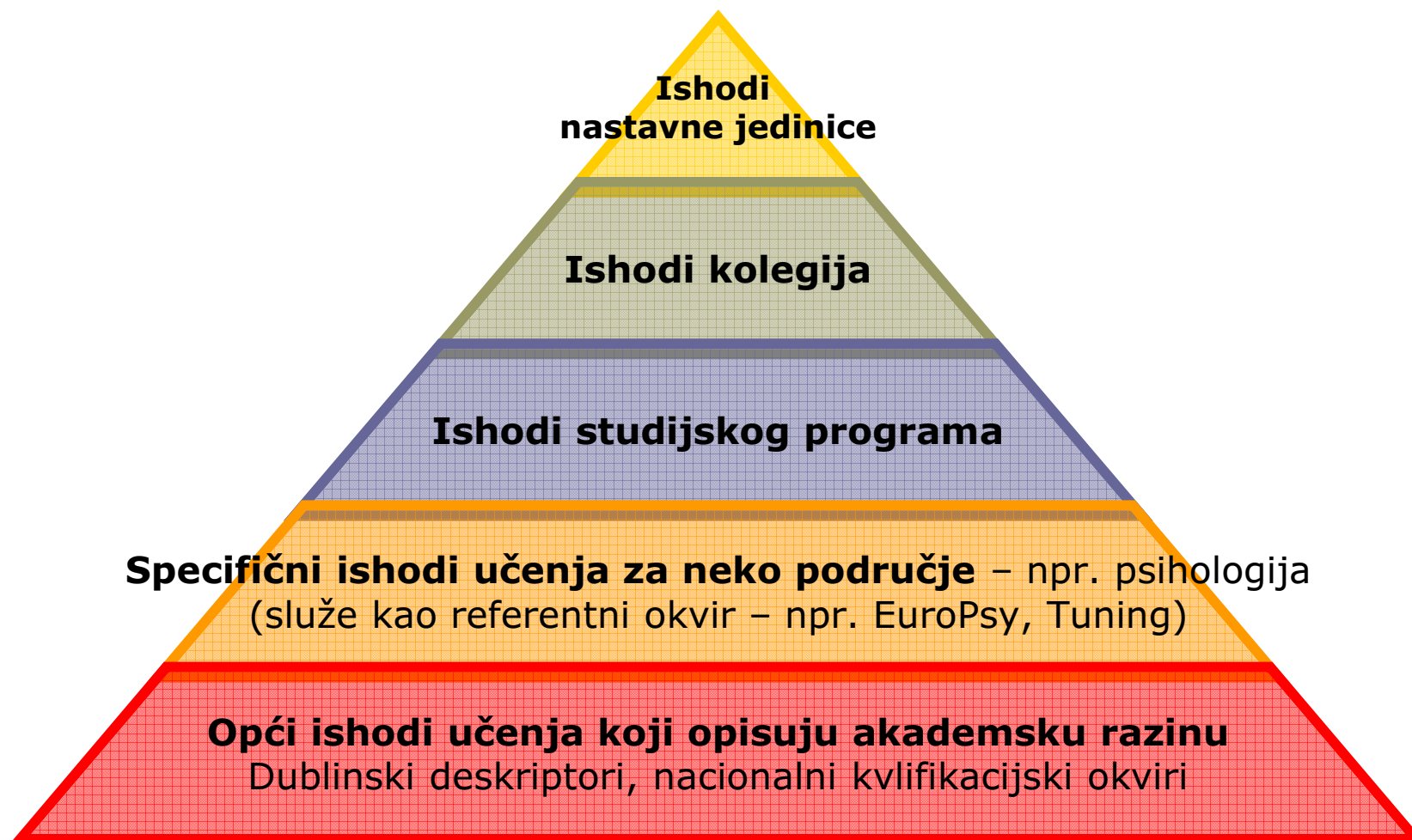
Ishodi učenja

- operacionalizacija kompetencija u studijskim programima
- tvrdnje o tome što se od studenata očekuje da znaju, razumiju i/ili da su sposobni pokazati nakon završetka procesa učenja
- ishodi ovise o stupnju obrazovanja (prvostupnik, magistar, doktor)

Ishodi učenja

- definiramo ih na različitim razinama:
 1. ishodi studijskog programa
 2. ishodi kolegija
 3. ishodi nastavne jedinice

Hijerarhija ishoda učenja

Dublinski deskriptori

1. Znanje i razumijevanje
2. Primjena znanja i razumijevanja
3. Zaključivanje i rasuđivanje
4. Komunikacija
5. Vještine učenja

Hrvatski kvalifikacijski okvir

- uvjet za uređenje sustava cjeloživotnog učenja
- ima zadaću povezati rezultate učenja koji se postižu u svim obrazovnim institucijama te ih postaviti u međusobne odnose u Republici Hrvatskoj i međunarodnoj razmjeni
- postavlja kriterije očekivanih kompetencija nakon završetka obrazovanja za kvalifikaciju određene razine i obujma
- HKO obuhvaća 8 razina, a za visoko školstvo su relevantne:
 - 6. razina** – preddiplomski i stručni studiji (180 – 240 ECTS)
 - 7. razina** – diplomski studiji (300 ECTS)
 - 8. razina** – 8.1. poslijediplomski (magistarski) studij
8.2. doktorski studij / doktorska disertacija

Jasno napisani ishodi učenja služe da:

- studentima bude jasnije što mogu očekivati od kolegija ili pojedine nastavne jedinice
- studenti bolje razumiju što se u konačnici očekuje od njih
- potencijalnim studentima i poslodavcima bude jasnije što će student po završetku studija znati i moći raditi

Ishodi učenja trebaju biti:

1. iskazani iz pozicije studenta

Studenti će se upoznati s prednostima i nedostacima on-line komunikacije.

Studenti će moći obrazložiti prednosti i nedostatke on-line komunikacije.

2. takvi da se mogu opažati i mjeriti

Nakon učenja student će znati teorije učenja.

Nakon učenja student će znati nabrojati tri glavne skupine teorija učenja i predstavnike/autore pojedinih teorija.

Pri pisanju ishoda učenja

- prvo treba razmisliti što bi student trebao znati/moći učiniti nakon pouke i pri tome biti realističan
- ishod formulirati kao nastavak rečenice: Nakon učenja student će moći...
- valja pokušati rabiti aktivne, precizne glagole kao što su: nabrojiti, napraviti, odabrati, primijeniti, pokazati, objasniti,..., a izbjegavati glagole kao što su: znati, osvijestiti, naučiti, razumjeti, biti svjestan,...
- ishod prokomentirati sa kolegama i sa studentima (je li dovoljno jasan i znaju li studenti što se od njih očekuje)

Možemo definirati različite vrste ishoda:

- *Student će moći nabrojati i međusobno usporediti različite vrste intervjua (**znanje**).*
 - *Student će moći provesti intervju s djetetom osnovnoškolske dobi (**vještina**).*
 - *Student će poznavati i kroz intervju primjenjivati etička načela rada s djecom (**vrijednost**).*
- rukovodimo se vrstama kompetencija i Dublinskim deskriptorima

Zadatak – ishodi studijskog programa

1. pročitajte aktualne ishode diplomske razine studijskog programa
2. kategorizirajte postojeće ishode programa u odgovarajuće Dublinske deskriptore
3. provjerite odgovaraju li ishodi razini programa

PAUZA!

Ishodi kolegija

1. Jeste li pisali ishode svojih kolegija?
2. Što vam je bio problem pri pisanju ishoda, a što vam je pomagalo?
3. Ako niste pisali ishode čini li vam se da biste to znali/mogli?

Bloomova taksonomija znanja

- Bloom (1956) taksonomija ishoda učenja
- Anderson i Krathwohl (2001)

Bloomova taksonomija znanja

Ishodi učenja u raznim područjima :

- kognitivnom
- socio-emocionalnom
- psihomotornom
- području općih životnih vještina

Bloomova taksonomija znanja

- ZNANJE /DOSJEĆANJE (sposobnost prizivanja činjenica, klasifikacija, definicija, teorija)
- RAZUMIJEVANJE (sposobnost transfera podataka iz jednog oblika u drugi; interpretacija važnosti podatka)
- PRIMJENA (sposobnost primjene znanja, iskustva i vještine u novoj situaciji)
- ANALIZA (sposobnost razdvajanja informacija na različite dijelove)
- VREDNOVANJE (sposobnost davanja procjena, argumenata, kritika)
- SINTEZA (sposobnost stvaranja novih informacija na temelju prikupljenih)

Zadatak – ishodi kolegija

1. Uzmite u obzir Bloomovu taksonomiju i pogledajte ishode učenja na svom kolegiju
2. Koja je razina ishoda koje ste pisali?
3. Jeste li vodili računa o razini studijskog programa i godini studija?

ECTS

- 60 ECTS = puno godišnje radno opterećenje (od 1500 do 1800 sati)
- 1 ECTS = 25 – 30 sati studentskog rada (UNIZG 28 sati)
- na kolegiju studenti:
 - prisustvuju nastavi
 - pišu seminare i zadaće
 - posjećuju institucije
 - izvode projekt
 - sudjeluju u praktičnom/terenskom radu
 - čitaju literaturu i vade bilješke (7-15 str./sat)
 - uče za kolokvije i/ili ispit

ECTS

ECTS služe pri:

- izradi, provedbi i praćenju programa,
- mobilnosti studenata i priznavanju stečenih kvalifikacija
- vrednovanju cjeloživotnog učenja
- osiguranju kvalitete programa

Usklađenost ishoda programa i ishoda kolegija

- nakon što su napisani ishodi programa i ishodi svih kolegija potrebno je provjeriti njihovu usklađenost
- **matrica ishoda**
- mogući problemi:
 - neki planirani ishodi programa ne ostvaruju se ni u jednom kolegiju
 - neki kolegiji ostvaruju ishode koji nemaju nadređeni ishod na razini programa
 - neki ishodi programa su previše, a neki premalo pokriveni ishodima kolegija

Matrica ishoda programa i ishoda kolegija

KOLEGIJI	ISHODI PROGRAMA																
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
A			x	x			x				x				x	x	
B			x	x	x			x	x						x		
C	x	x						x		x				x	x		
D	x	x	x			x		x			x		x		x		
E														x			
F			x	x	x			x	x						x		
G	x	x						x		x	x			x	x		x
H																	
UKUPNO	3	3	4	3	2	1	1	5	2	2	3	0	1	3	6	1	1

Zadatak – ishodi kolegija i programa

1. usporedite napisane ishode svog kolegija s ishodima odgovarajuće razine studijskog programa
2. odredite ishode programa čijem ostvarenju doprinose ishodi vašeg kolegija

1. OPĆE INFORMACIJE					
1.1. Nositelj predmeta		1.6. Godina studija			
1.2. Naziv predmeta		1.7. Bodovna vrijednost (ECTS)			
1.3. Suradnici		1.8. Način izvođenja nastave (broj sati P+V+S+e-učenje)			
1.4. Studijski program (preddiplomski, diplomski, integrirani)		1.9. Očekivani broj studenata na predmetu			
1.5. Status predmeta		1.10. Razina primjene e-učenja (1, 2, 3 razina), postotak izvođenja predmeta <i>on line</i> (maks. 20%)			
2. OPIS PREDMETA					
2.1. Ciljevi predmeta					
2.2. Uvjeti za upis predmeta i ulazne kompetencije potrebne za predmet					
2.3. Ishodi učenja na razini programa kojima predmet pridonosi					
2.4. Očekivani ishodi učenja na razini predmeta (4-10 ishoda učenja)					
2.5. Sadržaj predmeta detaljno razrađen prema satnici nastave					
2.6. Vrste izvođenja nastave:	☐ predavanja ☐ seminari i radionice ☐ vježbe ☐ <i>on line</i> u cijelosti ☐ mješovito e-učenje ☐ terenska nastava	☐ samostalni zadaci ☐ multimedija i mreža ☐ laboratorij ☐ mentorski rad ☐ (ostalo upisati)	2.7. Komentari:		
2.8. Obveze studenata					
2.9. Praćenje rada studenata (<i>upisati udio u ECTS bodovima za svaku aktivnost tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta</i>):	Pohađanje nastave		Istraživanje		Praktični rad
	Eksperimentalni rad		Referat		(Ostalo upisati)
	Esej		Seminarski rad		(Ostalo upisati)
	Kolokviji		Usmeni ispit		(Ostalo upisati)
	Pismeni ispit		Projekt		(Ostalo upisati)
2.1. Ocjenjivanje i vrjednovanje rada studenata tijekom nastave i na završnom ispitu					
2.2. Obvezna literatura (dostupna u knjižnici i putem ostalih medija)	Naslov			Broj primjeraka u knjižnici	Dostupnost putem ostalih medija
2.12. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskoga programa)					
2.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih kompetencija					
2.14. Ostalo (prema mišljenju predlagatelja)					

Literatura:

Biggs, J., Tang, C., (2007). Teaching for quality learning at university. SRHE i Open University Press, Maidenhead.

Vizek Vidović, V. (ur.) 2009., Planiranje kurikuluma usmjerenoga na kompetencije u obrazovanju učitelja i nastavnika, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

Wolf, P., Christensen Hughes, J. (ur.) (2007). Curriculum development in higher education: faculty-driven processes and practices, Jossey-Bass, San Francisco.

<http://www.unideusto.org/tuning/>

http://ec.europa.eu/education/library/publications/2015/ects-users-guide_en.pdf

<http://www.unizg.hr/studiji-i-studiranje/cjelozivotno-obrazovanje-i-usavrsavanje/podrska-nastavnicima/ucenje-i-poucavanje-u-visokom-obrazovanju-upravo/>

Nakon ove radionice moći ćete:

- definirati kompetencije i ishode učenja
- napisati/revidirati ishode učenja u svom kolegiju
- usporediti ishode učenja različitih studijskih razina u svom studijskom programu
- provjeriti utemeljenost raspodjele ECTS-a
- planirati rad na izradi/reviziji ishoda studijskog programa

**A SADA
VI!**

